

УДК 343

Hospodarets M. V.

INSPECTION OF THE SCENE, AS PART OF THE EVIDENCE IN THE QUALIFICATIONS AND CRIMINAL LIABILITY OF COMMITTING ILLEGAL HUNTING

*М.В. Господарець**здобувач кафедри кримінального права та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»*

ОГЛЯД МІСЦЯ ПОДІЇ, ЯК СКЛАДОВА ДОКАЗІВ ПРИ КВАЛІФІКАЦІЇ І КРИМІНАЛЬНІЙ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ПОЛЮВАННЯ

Постановка проблеми. Відповідно до Конституції України земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу [1], а тому здійснювати процесуальні дії мають право тільки правоохоронні органи держави. Кожному громадянину надано право використання тваринного світу у відповідності до чинного законодавств [2].

Переважна більшість правових вимог, у тому числі й кримінально-правових, кримінально-процесуальних та міжнародно-правових щодо охорони, відтворення, раціонального використання та оздоровлення мисливських звірів і птахів як складової частини тваринного світу України знайшли своє відображення в законах України: від 22 лютого 2000 р. «Про мисливське господарство та полювання» [3], а в Постанові Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. № 399 «Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України» [4]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 16 квітня 1998 р. № 41 «Про затвердження розміру збору за видачу посвідчення мисливця і контрольної картки обліку добутої дичини та порушення правил полювання» [5]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 27 грудня 2000 р. № 153 «Про затвердження Інструкції про порядок видачі ліцензії на добування мисливських тварин та порядок здійснення полювання на цих тварин» [6]; у Наказі Державного комітету лісового господарства України від 8 квітня 2004 р. № 16 «Про проведення полювання в мисливський сезон 2004», № 16 «Про проведення полювання в мисливський сезон 2004/2005 року» [7]; в Наказі Державного комітету лісового господарства України від 21 квітня 2003 р. № 76 «Про проведення полювання на диких пар-

нокопитних і хутрових звірів у мисливський сезон 2003/2004 року» [8] та інших.

Проте, незважаючи на певну урегульованість питання щодо відносин, що стосуються мисливських звірів і птахів, багато громадян не дотримуються приписів полювання, які є центральним питанням, де визначається як загальний режим мисливського господарства та тваринного світу, так і порядок здійснення полювання: від моменту виникнення права на полювання, місць, строків, обстановки, способів, засобів, знарядь і видів полювання.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблему кримінальної відповідальності за незаконне полювання досліджували такі вчені, як: В.І. Андрейцев, С.Б. Гавриш, В.Г. Гончаренко, В.К. Гришук, С.А. Данилюк, О.О. Дудоров, А.Я. Дубинський, Є.М. Жевлаков, М.Й. Коржанський, О.М. Костенко, З.Г. Корчева, Т.П. Кудлай, І.П. Лановенко, Б.М. В.К. Матвійчук, М.М. Міхеєнко, В.Я. Тацій, І.А. Тяжкова, В.І. Шакур, Ю.С. Шемшученко, В.А. Широков, С.С. Яценко, М.А. Лапіна, М.В. Краснова, Ф.А. Лопушанський, О.Л. Дубовік та ін.

Мета статті. З'ясувати правові та організаційно-тактичні заходи проведення огляду місця вчинення незаконного полювання, а також проведення огляду вилученої зброї, боєприпасів до неї, місця вчинення злочину тощо.

Основні результати дослідження. Огляд місця вчинення незаконного полювання проводиться з метою виявлення слідів злочину й інших речовинних доказів, з'ясування обстановки події, та інших обставин, що мають значення для справи.

За кримінальними провадженнями про незаконне полювання можливе проведення таких видів слідчого огляду:

- огляд місця події;
- огляд предметів і документів;
- огляд тварин (птахів) і їхніх трупів;
- огляд ділянок місцевості і приміщень, що не є місцем події;

Огляд місця події є одним із найбільш важливих слідчих дій. За кримінальним провадженням про незаконне полювання не завжди є свідки чи очевидці, тому від якості проведеного огляду багато в чому залежить подальший хід досудового розслідування. Матеріальні сліди, виявлені на місці події, іноді ще до початку кримінального провадження дозволяють слідчому одержати важливу інформацію про характер і обставини вчиненого злочину, а також про особу злочинця чи злочинців. У той же час неякісно, поспішно проведений огляд місця події найчастіше приводить до втрати значної частини доказів. *При вивченні кримінальних проваджень встановлено, що за справами кримінального провадження в переважній більшості працівниками органів досудового розслідування був взятий за основу принцип об'єктивності для збору доказів вчинення незаконного полювання, а також збору і систематизації речових доказів у доказуванні вчинення злочину, передбаченого ст. 248 КК України. В кожній з вивчених кримінальних справ на другому місці після надходження і реєстрації повідомлення про вчинення незаконного полювання, звернення представників громадськості – 1 (кількість звернень по вивчених криміналь-*

них справах), рапорт працівника ОВС – 3, заяви керівників підприємств – 19, в наявності протокол огляду місця події, пов'язаний з незаконним полюванням. У переважній більшості огляд місця події проводився при денному світлі і протягом доби після надходження повідомлення до територіального ОВС за участі представників лісомисливських господарств чи заповідників, або представників громадських об'єднань УТМР.

Таким чином можна стверджувати, що у кримінальних провадженнях огляд місця події (ОМП) проводився на 100%.

Підготовка до огляду місця події починається відразу після одержання слідчим інформації про факт незаконного полювання. Як уже відзначалося, повідомлення про це можуть надходити від працівників міліції, співробітників мисливських господарств, Департаменту по раціональному використанню мисливських ресурсів, осіб, що займаються мисливським промислом, інших мисливців-аматорів і інших громадян. Слідчому, насамперед, необхідно уточнити і деталізувати цю інформацію, щоб установити наявність ознак злочину, а також прояснити обстановку, в якій прийдеться працювати. Потрібно, зокрема, одержати максимум зведень про характер події, місці здійснення злочину, кількості злочинців, їхньої озброєності тощо. Для проїзду до місця події іноді потрібен автомобіль підвищеної прохідності, а до складу групи повинні бути включені працівники міліції, кінолог та група швидкого реагування [9].

Необхідно вжити заходи щодо охорони місця події, оскільки злочинці в будь-який момент можуть повернутися туди і знищити сліди злочину, а також до затримки браконьєрів по «гарячих слідах». Тут можна використовувати допомогу співробітників групи негайного реагування, а також держлісгоспу.

До складу слідчо-оперативної групи доцільно включати, крім слідчого, оперативного працівника, дільничного інспектора, фахівця-криміналіста, фахівця в області ветеринарії, егері мисливського господарства, при необхідності інших співробітників міліції, а також інспектори дозвільної системи. При намаганні перетину державного кордону України необхідно використовувати допомогу військовослужбовців та Державної прикордонної служби [10]. Доцільно відразу ж запросити понятих, тому що підібрати них на місці, як правило, неможливо. Слід зазначити, що, згідно ч.2 ст.237 УПК України [11] слідчий повинний узяти із собою спеціалізовану валізу для роботи на місці події, засобу відеозапису або фотозйомки [12]. Після прибуття на місце події слідчий робить коротке опитування заявників, очевидців (якщо такі є) з метою подальшого уточнення характеру злочину, що відбувся, визначає вихідну точку і межі огляду, а також метод і спосіб його проведення.

Разом з тим, ОМП проводиться нетривало, в середньому від одної до трьох годин з вилученням речових доказів (у випадку їх виявлення: зібрана на тампони коричнева речовина з ознаками крові тварин, гільзи від зброї, яка використовувалась для незаконного полювання тощо) і здійснення фотографування.

У вітчизняній криміналістиці використовуються два методи проведення огляду місця події: суб'єктивний і об'єктивний.

Суб'єктивний метод полягає в тому, що слідчий оглядає лише ті об'єкти, що знаходилися на передбачуваному шляху руху злочинця, лише ті ділянки території, де найбільш ймовірно виявлення слідів.

Об'єктивний метод полягає в тому, що місце події оглядається цілком, тобто при цьому відбувається суцільний огляд. Якщо в ході огляду застосовується об'єктивний метод, огляд здійснюється одним із трьох способів: концентричним (від периферії до центра), ексцентричним (від центра до периферії), фронтальним (від границі до границі, по смугах) [12].

З приводу використання того або іншого методу і способу виробництва огляду місця події по справах про незаконне полювання немає єдиної думки. Так, І.І. Пиндюк вважає, що найбільш діючим буде ексцентричний спосіб, або сполучення об'єктивного і суб'єктивного методів, мотивуючи це тим, що суцільне обстеження всієї місцевості нереально [13]. С.А. Данилюк, В.Н. Суханов, С.П. Щерба вказують на доцільність ексцентричного способу огляду, приймаючи за центр місце вбивства тварини або його оброблення [14].

На нашу думку, вибір методу і способу огляду залежить від обстановки, зокрема, від рельєфу місцевості, часу року, погодних умов, а також від слідчої ситуації. Тому суб'єктивний метод огляду місця незаконного полювання звичайно доцільніше використовувати в зимовий час, коли шлях руху злочинців і залишені ними сліди більш помітні, а також у випадках затримки злочинців під час виробництва незаконного полювання. Використовуючи даний метод, слідчий повинен чітко виділити й оглянути такі об'єкти: місце зупинки транспортних засобів і відпочинку злочинців, місце вистежування, шлях переслідування видобутку, місця відстрілу й оброблення добутої дичини, а також місце затримки злочинців (якщо затримка мала місце). Бажано, щоб сам слідчий мав деякі знання в мисливській справі, що, безсумнівно, полегшить задачу, що стоїть перед ним. В осінньо-літній період і в інших ситуаціях найкраще використовувати об'єктивний метод і, зокрема, фронтальний спосіб огляду. Тут шлях руху злочинців, як правило, не чіткий, але можна визначити приблизні межі місця події, розділити всю ділянку на умовні смуги і провести ретельний огляд кожної смуги. Правда, фронтальний спосіб огляду вимагає великих витрат часу, але звичайно дає непогані результати, тому що слідчий чітко представляє обсяг майбутньої перед ним роботи, і практично виключається можливість необережного знищення слідів, як це буває при концентричному й ексцентричному способах.

Вибравши найбільш потрібний для даної ситуації метод і спосіб огляду, слідчий починає безпосередню роботу на місці події – загальний огляд: фіксує обстановку місця події, зовнішній вигляд і взаємне розташування слідів і об'єктів, робить вузлову і детальну фотозйомку, складає необхідні креслення, плани і схеми.

Відеозйомка не проводилась жодного разу при огляді місця події. Наприклад, працівниками Рахівського РВВС Закарпатської області та Конотопського РВВС Сумської області огляд місця події був направлений на огляд місцевості і її фіксацію на яку вказували затримані, так як факти незаконного полювання були встановлені оперативним шляхом і від вчинення

злочину сплинув тривалий час, а речові докази (останки тварин і знаряддя злочину) були виявлені за місцем проживання підозрюваних.

Після проведення загального огляду в більшості випадків стає зрозуміло, чи мав місце факт незаконного полювання або тварина загинула в силу природних причин (від старості, у результаті нападу хижаків, бою самців тощо).

Після того, як характер і розташування об'єктів досліджені і зафіксовані, починається друга стадія робочого етапу – детальний огляд (динамічна стадія). При цьому кожен об'єкт усебічно досліджується, він може бути переміщений, розібраний тощо. На цій же стадії починаються необхідні пошукові дії з метою виявлення на місці події і на окремих об'єктах слідів злочину.

З вивчених кримінальних проваджень видно, що одним із основних доказів по справі є знаряддя злочину та об'єкти, на які направлено посягання злочинця. В усіх випадках по факту незаконного полювання проводилось вилучення знарядь полювання в переважній більшості зразу ж після його вчинення, так як по 20 (87%) кримінальних справах злочинці були виявлені і затримані під час злочинних дій або по шляху слідування з місця вчинення злочину.

На нашу думку, за кримінальним провадженням про незаконне полювання доцільне проведення «контрольного огляду місця події» або повторний огляд. Сутність його полягає в тому, що після завершення огляду (дослідницького) етапу і складання описової частини протоколу огляду слідчий повинний оголосити перерву. Така перерва може тривати від декількох хвили до години. Це необхідно для короткого відпочинку і психологічної розрядки, що сприяють настрою членів слідчо-оперативної групи для проведення наступних слідчих дій. Потім огляд проводиться спочатку, але в скороченому обсязі. Слідчий разом з учасниками огляду цілком або частково обходять місце події, додатково можуть вилучити речові докази.

При цьому слідчий зачитує протокол, при необхідності робить паузи, пояснення. Всі учасники контрольного огляду заслуховують протокол, зіставляють його формулювання з обстановкою місця події, роблять зауваження, уточнення і доповнення, а слідчий робить відповідні записи наприкінці описової частини протоколу. Після контрольного огляду слідчий складає заключну частину протоколу і забезпечує його підписання всіма учасниками огляду [15]. При необхідності проводяться додатковий і повторний огляди місця події [16].

Огляд предметів (документів) у якості самостійної слідчої дії необхідний у наступних випадках: 1) якщо для повного і всебічного вивчення предметів або документів потрібно тривалий час, а проведення огляду в повному обсязі на місці їхнього виявлення утруднено внаслідок несприятливих умов; 2) якщо для виявлення, спостереження і фіксації матеріальних ознак предметів потрібні стаціонарні науково-технічні засоби; 3) при доцільності залучення до участі в огляді фахівця, що не присутні при огляді місця події; 4) якщо предмети, що підлягають огляду, представлені організаціями або громадянами безпосередньо особі, що робить розслідування; 5) якщо необхідно додатковий огляд предметів або документів (з метою перевірки версій і фактичних даних,

ознайомлення слідчого з вилученими предметами при прийнятті справи до свого виробництва й усунення неточностей, допущених при проведенні первісного огляду) [17].

Огляд вогнепальної зброї має ряд особливостей. В усіх випадках його необхідно починати з запобіжних заходів проти випадкового пострілу. Для цього зі зброї віддаляються магазин і патрон, що знаходиться в патроннику. Значний інтерес можуть представляти сторонні частки або забруднення, виявляються іноді на зброї, особливо в каналі стовбура. Наявність у каналі стовбура кіптяви від недавнього пострілу або, навпаки, свіже інтенсивне його змащення також можуть мати для розслідування велике значення. Тому чистити стовбур не можна. При упакованні також не рекомендується затикати стовбур тампоном, як це звичайно роблять слідчі. Щоб не зашкодити відкладень у каналі стовбура, на стовбур найкраще надягти ковпачок із щільного чистого білого папера або тканини. При огляді вогнепальної зброї, особливо зброї невідомої слідчому системи, досить бажана участь фахівця. Проводити детальне розбирання вогнепальної зброї при слідчому огляді не можна [18].

Крім вогнепальної зброї оглядові підлягають холодна зброя, предмети, що використовувалися для оброблення дичини, одяг і інші особисті речі браконьєрів тощо, про що відзначалося в главі першій.

У ході **огляду документів** (мисливських квитків, ліцензій, путівок, дозволів на право збереження і носіння зброї) установлюються: вид документа; ким і коли виданий; зовнішній вигляд, якість папера, чорнила; зміст; ознаки внесених у документ змін. Огляд необхідно починати з ретельного вивчення основного тексту документа, а також усіх наявних у ньому записів, позначок. Іноді браконьєри просто не вписують у путівку кількість добутої дичини, забезпечуючи можливість добути дичини більше встановленої норми, а іноді, маючи путівку на видобуток конкретних видів тварин, добувають зовсім інших тварин. Потім варто звернути увагу на наявність і зміст реквізитів і підписів, наявність відбитків печаток, штампів, необхідних для даного документа, на відповідність форми і змісту документів, правильність їхнього оформлення. Дуже важливе порівняння зазначених реквізитів документа з безперечними зразками бланків, відбитків, підписів, форм, позначок, що діяли в даний період [19].

При звертанні з документами, визнаними речовинними доказами в справі, необхідно дотримуватися основних правил: на документі не можна робити ніяких позначок, нових перегинів, піддавати документ хімічним або механічним впливам, ушивати документи безпосередньо в справу. Такі документи доцільно зберігати в опечатаних конвертах при кримінальній справі, а в справу можна підшити, при необхідності, ксерокопії даних документів. Особливу обережність варто виявляти при звертанні з обвугленими або розірваними документами; для прочитання їхнього змісту можна скористатися допомогою експертів [20].

Огляд ділянок місцевості і приміщень, що не є місцем події (ділянок земної поверхні, лісових масивів, водного простору, окремих будівель) для фіксації деталей, що мають значення обстановки.

Даний вид огляду може проводитися з метою перевірки алібі обвинувачуваного, стверджуючого, що він під час здійснення злочину знаходився в іншому місці, наприклад, у лісовій сторожці. У такому випадку показання обвинувачуваного максимально деталізуються, з'ясується в якому місці знаходиться зазначена їм сторожка, яка її обстановка, скільки часу він там знаходився, які були погодні умови. Потім у ході здійснення огляду фіксується реальна обстановка в зазначеній обвинувачуваним сторожці і порівнюється з описаною допитуваним.

Огляд тварин (птахів) і їхніх трупів проводиться в якості самостійної слідчої дії у випадках затримки особи, що транспортує дичину, а також при неможливості зробити огляд на місці події. При цьому установлюються вид тварини, масть, стать, по можливості – вік, індивідуальні ознаки тварини – клеймо (при наявності), сліди від перенесених травм, індивідуальні анатомічні ознаки, особливості фарбування. У ході огляду трупа тварини фіксуються його стан, наявність частин тіла, характер ушкоджень. Даний вид огляду доцільно робити за участю фахівців [21].

Огляд складається з огляду тіла обвинуваченого з метою виявлення особливих прикмет, слідів злочину, тілесних ушкоджень, виявлення стану сп'яніння, інших властивостей і ознак, що мають значення для справи, якщо для цього не потрібно проведення судової експертизи (ст.237 КПК України). Про проведення огляду слідчий виносить постанову.

Огляд проводиться, при необхідності, у присутності лікаря або іншого фахівця. По справах про незаконне полювання оглядові, як правило, піддаються підозрювані. На тілі бракон'єрів можуть бути виявлені сліди злочину у виді тілесних ушкоджень (синців, саден, раней, опіків), слідів крові, ґрунту, відкладень продуктів згоряння пороху [22]. Для виявлення слабо видимих слідів доцільно використовувати різні освітлювачі і збільшувальні засоби (лупи, мікроскопи), а для виявлення невидимих слідів – криміналістичну техніку, засновану на застосуванні променів невидимої зони спектра (ультрафіолетових, інфрачервоних, рентгенівських). Наприклад, за допомогою ультрафіолетових променів можна знайти на тілі підозрюваного сліди крові. Для відшукання на тілі відкладень сажі, кіптяви, металу використовуються електронно-оптичні перетворювачі; для вилучення з тіла освідуваного мікрочастинок застосовуються портативні пилезбирачі, липкі стрічки та інше, за правилами ст.241 КПК України [11].

Огляд може супроводжуватися оглядом одягу, що мається на освідуваному, і повинно вироблятися у визначеній послідовності: спочатку оглядаються частини тіла, не закриті одягом, потім при необхідності – одяг, а потім інші частини тіла освідуваного [11]. При виявленні слідів злочину на одязі підозрюваного необхідно зробити особистий обшук.

Одним із додаткових засобів фіксації результатів огляду є складання планів і схем. На нашу думку, по справах про незаконне полювання перевага все-таки надається схемам, що, на відміну від планів, не вимагають дотримання визначеного масштабу. На схемах можна зобразити значні ділянки місцевості, зазначаючи лише відстань між об'єктами. Схеми бувають орієнтовні,

оглядові, вузлові, детальні [24], а зображувати сліди на вертикальних поверхнях можна в розгорнутих планах і схемах. Схеми доцільно виконувати на стандартних аркушах формату А4, а іноді і на міліметровому папері. Для виконання умовних позначок можна використовувати спеціальну лінійку, якою укомплектована спеціалізована валіза.

Важливе значення в ході огляду місця події має застосування фотографії, хоча фотозйомка по вивченим нами справам застосовувалася всього в 23,9% випадках проведення огляду. Слідчий може робити фотографування самостійно, але краще доручити це фахівцеві-криміналістові, хоча об'єкти фотографування визначає сам слідчий.

Як відомо, застосування відеозапису в ході огляду місця події підвищує наочність зробленої слідчої дії. Застосування відеозапису по справах про незаконне полювання, як правило, доцільно, тому що розміри місця події звичайно бувають значні, і несприятливі погодні умови можуть сприяти зникненню або ушкодженню слідів злочину. Відеозапис у ході огляду місця події по вивченим нами справам застосовувалася усього в 1,1% випадках.

На початку відеозапису повинні бути зазначені всі учасники огляду. На відеофонограмі фіксується, як учасникам роз'яснюються їхні права й обов'язки, як вони попереджаються про відповідальність за неналежне виконання своїх обов'язків. Учасникам повідомляється, що під час огляду буде застосований відеозапис.

Потім, після слів «Оглядом місця події встановлено», повідомляється на що орієнтує оглядовий відеозапис. На що орієнтує – запам'ятовується місце події з прилягаючою місцевістю (ділянка лісу, галявина, беріг річки); на оглядової – місце, де відбувалася стрілянина, зі слідами ніг і, наприклад, яким предметом; на вузловий – тушу убитої тварини або центральна частина місця, де її обробляли тощо. Відеозапис доцільно застосовувати і при інших видах слідчого огляду [26]. Після закінчення відеозапису, перемотування плівки і її перегляду камера знову включається на запис, і фіксуються заяви учасників про те, що усе записано правильно, зауважень і доповнень вони не мають. На закінчення вказуються технічні умови запису [25].

Процеси пошуку різних дрібних слідів і інших речовинних доказів і креслення планів, схем іноді зтягаються і самі по собі не мають інтересу для розслідування. Тому фіксувати всі подібні дії за допомогою відеозапису, мабуть, не варто. Для розслідування важливі лише результати таких дій. Доцільно запам'ятати, що учасники огляду місця події ставлять свої підписи під протоколом після його оголошення, а також на упакованнях зі слідами й іншими речовинними доказами.

Крім того, необхідно зазначити, що певною мірою дана проблема вирішена на законодавчому рівні і в КК деяких зарубіжних держав [27, с.1-226; 28, с.1-366; 29, с.1-375; 30, с.1-313; 31, с.1-298].

Висновок. Таким чином, на відеофонограмі запам'ятовується не весь процес огляду місця події від початку до кінця, а лише його вузлові моменти; відеофонограма стає компактною, зручною для перегляду і при цьому повною

мірою виконує своє цільове призначення – бути додатком до протоколу огляду місця події, а не дублювати його цілком.

Варто звернути увагу на одну можливість, що дає відеозапис огляду місця події. Члени слідчо-оперативної групи можуть неодноразово переглядати запис, виявляючи при цьому в більш спокійній обстановці деталі, на які варто звернути увагу, використовуючи їх при підготовці до допиту або формулювання окремого доручення на виробництво оперативно-розшукових заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.

2. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №2. – Ст.47.

3. Про Червону книгу України: Закон України від 7 лютого 2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №10. – Ст. 462.

4. Про розміри компенсації за добування (збір) і шкоду, завдану видам тварин і рослин, занесеним у Червону Книгу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993р. № 339 // Збірник постанов Кабінету Міністрів України. – 1993. – № 11. – Ст. 226; 1996. – № 13. – Ст. 361.

5. Про затвердження розміру збору за видачу посвідчення мисливця і контрольної картки обліку добутої дичини та порушення правил полювання: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 16 квітня 1998р. № 41 // Офіційний вісник України. – 1998, – № 17. – Ст. 644. – 241 с.

6. Про затвердження Інструкції про порядок видачі ліцензії на добування мисливських тварин та порядок здійснення полювання на цих тварин: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 27 грудня 2000р. № 153 // Офіційний вісник України. – 2001, № 11. – Ст. 479. – С. 269-273.

7. Про проведення полювання в мисливській сезон 2004/2005 року: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 8 квітня 2004р. № 16 // Офіційний вісник України. – 2004р. – № 16. – Ст. 1130.

8. Про проведення полювання на диких парнокопитних і хутрових звірів у мисливській сезон 2003/2004 року: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 21 квітня 2003р. № 76 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 18-19. – Ст. 875.

9. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: наказ МВС України, від 14 серпня 2012 року № 700

10. Про Державну прикордонну службу України. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 27, Ст.208.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 1 січ. 2013 р.: відповідає офіц. тексту. – Х. : Право, 2013. – 344 с.

12. Криміналістика / Под ред. А.Г. Филиппова: [учебник]. – М., 2000. – С. 200-201.

13. Пиндюр И.И. Организация и методика расследования незаконной охоты: [учебное пособие]. – Караганда, 1985. – С. 50.

14. Данилюк С.А., Суханов В.Н., Щерба С.П. Расследование дел о незаконной охоте: [учебное пособие]. – М., 1990. – С. 34.

15. Колмаков В.П. Следственный осмотр. – М., 1969. – С. 170.

16. Рябоконт В.В. Некоторые вопросы тактики повторного следственного осмотра // Виктимология и профилактика правонарушений. Сборник научных трудов. – Иркутск, 1979. – С. 97-101.

17. Вандер М.Б. Осмотр предметов как самостоятельное следственное действие // Правоведение. 1967. – № 4. – С. 103.

18. Николайчик В.М. Следственный осмотр вещественных доказательств. – М., 1968. – С. 39-40; Криминалистика: [учебник] / Под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова. М., 1988. – С. 217-218; Кабанов П.П., Соловьев М.Я. Методика расследования преступлений, совершаемых с применением огнестрельного оружия: [учебное пособие]. – М., 1996. – С. 29-30.

19. Пинхасов Б.И. Некоторые особенности следственного осмотра документов – вещественных доказательств // Судебная экспертиза и вопросы борьбы с преступностью. Сборник научных трудов № 529. – Ташкент, 1977. – С. 14-15; Лисиченко В.К. Содержание и функции следственного (судебного) осмотра документов. Криминалистическая и судебная экспертиза. Республиканский межведомственный сборник научных и научно-методических работ. – К., 1975. – С. 34-35; Белозерова И.И. Следственный осмотр документов и помещений при расследовании преступлений, связанных с незаконной предпринимательской деятельностью // Российский следователь, 2000. – № 2. – С.7.

20. Терзиев Н.В., Эйсман А.А. Введение в криминалистическое исследование документов / Под ред. Л.П. Рассказова. – М., 1949. – С. 102-107.

21. Руководство для следователей / Под ред. Н.В. Жогина. М., 1971. – С. 348; Следственные действия: [учебное пособие для вузов МВД СССР]; коллектив авторов. – Волгоград, 1984. – С. 21.

22. Шадрин В.И. Производство следственных действий // Российский судья. 2001. – №7. – С. 29.

23. Следственные действия: [учебное пособие] / Под ред. Б.П. Смагоринского. – М., 1994. – С. 59.

24. Осмотр места происшествия: [практическое пособие]. / Под ред. А.И. Дворкина. – М., 2000. – С 36.

25. Газизов В.А., Филитов А.Г. Видеозапись и ее использование при раскрытии и расследовании преступлений: [учебное пособие]. – М., 1998. – С. 41-44.

26. Статкус В.Ф. Осмотр места происшествия (правовые, организационные и технико-криминалистические проблем.

27. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. – St Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 226p.

28. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova; – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 366p.

29. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. – 366 p.

30. The Latvian Penal / edited and introduction by candidate of law A. I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Latvian by candidate of Law A.I. Lukashov. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2001. – 313 p.

31. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. – St. Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2001.– 298p.

Господарець М.В. Огляд місця події, як складова доказів при кваліфікації і кримінальній відповідальності за незаконне полювання

У статті розглянуті основні напрями проведення огляду місця вчинення незаконного полювання. Досліджені проблеми проведення огляду місця злочину, огляд місцевості, огляд підозрюваного та знарядь незаконного полювання.

Ключові слова: огляд місця злочину, місцевість, підозрюваний, знаряддя вчинення злочину.

Господарець М.В. Осмотр места происшествия, как составляющая доказательств при квалификации и уголовной ответственности за незаконную охоту

В статье рассмотрены основные направления проведения осмотра места совершения незаконной охоты. Исследованы проблемы проведения осмотра места происшествия, освидетельствование подозреваемого, осмотр местности и орудий незаконной охоты.

Ключевые слова: осмотр места происшествия, местности, подозреваемого, орудия совершения преступления.

Hospodarets M.V. Inspection of the scene, as part of the evidence in the qualifications and criminal liability of committing illegal hunting

In the article reviewed the basic directions of inspection of committing illegal hunting. The author researched the problems of review the scene, the suspect examination, inspection areas and illegal hunting guns.

Keywords: review the scene, terrain, suspect instrument of crime.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015.